

Yttrande från Europeiska regionkommittén – Grön handlingsplan för små och medelstora företag och initiativ för grön sysselsättning

(2015/C 140/05)

Föredragande:	Satu Tietari (FI-ALDE), ledamot av kommunfullmäktige i Säkylä
Referensdokument:	Meddelande om Grön handlingsplan för små och medelstora företag, COM(2014) 440 final Meddelande om Initiativ för grön sysselsättning, COM(2014) 446 final

I. POLITISKA REKOMMENDATIONER

EUROPEISKA REGIONKOMMITTÉNS STÅNDPUNKT

1. Under de senaste åren har termen "grönt" fått en mer framträdande ställning i det politiska beslutsfattandet, eftersom miljöproblemen har blivit mer omfattande och övergripande. I Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla påpekas att övergången till en grön, koldioxidsnål och resurseffektiv ekonomi är av avgörande betydelse.
2. Ett centralt tema för dessa två meddelanden är begreppet "**grön ekonomi**", som definieras som en modell "som säkrar tillväxt och utveckling, skyddar människors hälsa och välbefinnande, ger anständiga arbetstillfällen, minskar ojämlikheterna och investerar i och bevarar den biologiska mångfalden inklusive dess ekosystemtjänster – naturkapitalet – för dess egenvärde och väsentliga bidrag till människors välbefinnande och ekonomiskt välstånd" ⁽¹⁾.
3. Övergången till en grön ekonomi kommer direkt att påverka konkurrenskraften för både enskilda företag och den europeiska ekonomin som helhet. Resurserna blir allt mindre. På allt fler områden ökar konsumtionen och vi börjar nå gränserna för vad miljön klarar av. Det är inte bara önskvärt utan nödvändigt att i rätt tid övergå till en grön ekonomi i EU för att bevara och stärka konkurrenskraften och välfärden så snabbt som möjligt.
4. ReK stöder kommissionens meddelanden om "Grön handlingsplan för små och medelstora företag" och "Initiativ för grön sysselsättning".
5. Kommittén stöder också den synpunkt som kommissionen uttrycker i båda meddelandena om att en lyckad övergång till en grön ekonomi är av avgörande betydelse för EU:s nuvarande och framtida konkurrenskraft.
6. Vi betonar att den offentliga sektorn och de lokala och regionala myndigheterna spelar en ytterst viktig roll när det gäller att underlätta övergången till en grön ekonomi. De offentliga förvaltningarna bör inte bara främja övergång till en grön ekonomi utan också utgöra modell och referenspunkt i fråga om genomförandet av projekt, program, lagstiftning, upphandling och sysselsättningsskapande åtgärder i ett nytt miljöinriktat ekonomiskt paradigm.
7. Vi anser att det är väsentligt att fortsätta att främja de små och medelstora företagens gröna konkurrenskraft genom att förbättra tillgången till finansiering, öka informationen, förenkla lagstiftningen, minska den administrativa bördan och stärka en grön företagskultur.
8. Vi stöder målet för initiativet för grön sysselsättning, som är att se till att sysselsättningspolitiken och miljöpolitiken samspelar med varandra och bidrar till övergången till en konkurrenskraftig, grön och resurseffektiv ekonomi.
9. Vi betonar att frågan om kompetens är särskilt betydelsefull för unga människor, som fortfarande lider av en förlamande hög arbetslöshet på mer än 22 %, och som i allmänhet borde vara bättre förberedda för framtidens jobb, och i synnerhet för gröna jobb.
10. Vi delar kommissionens åsikt att kursplanerna för den allmänna och yrkesinriktade utbildningen samt yrkeskvalifikationerna måste ses över och uppdateras för att underlätta övergången till en grön ekonomi.

⁽¹⁾ Definitionen är hämtad från Europaparlamentets och rådets beslut nr 1386/2013/EU av den 20 november 2013 om ett allmänt miljöhandlingsprogram för unionen till 2020 – Att leva gott inom planetens gränser. EUT L 354, 28.12.2013, s. 171–200.

11. Kommittén påminner om att företagen skiljer sig mycket från varandra. En del företag erbjuder redan gröna produkter och tjänster, medan företag som erbjuder mer traditionella tjänster och produkter också kan få fördelar genom att t.ex. använda miljövänligare energiformer och råvaror.

Grundläggande definitioner

12. ReK anser att miljöutmaningarna måste ses både som en möjlighet och ett hot med hänsyn till enskilda företag, deras anställda, arbetsmarknaderna och EU.

13. De grundläggande begreppen och siffrorna och utgångspunkten för den gröna ekonomin bör förtydligas och definieras så att begreppen och siffrorna är gemensamt överenskomna, enhetliga och tydliga.

14. Vi anser att en framgångsrik övergång till en grön ekonomi är av avgörande betydelse för EU:s nuvarande och framtida konkurrenskraft, och därför är det väsentligt att säkerställa en enhetlig användning av begrepp.

15. Vi betonar den regionala dimensionen i övergången till en grön ekonomi samt de lokala och regionala myndigheternas centrala roll när det gäller utbildning, infrastruktur, stöd till lokala företag och inrättande av arbetsförmedlingstjänster. Vi vill samtidigt framhålla att de miljöinitiativ som tagits på lokal nivå kan tjäna som exempel för andra områden i EU.

16. Vi erinrar också om de lokala förhållandenas och utmaningarnas mångfald och påpekar att man måste ta hänsyn till särskilda regionala förhållanden när man gör ekonomin grönare.

17. Vi betonar att en lyckad grön ekonomi bygger på fem viktiga aspekter: 1) *minskning*, dvs. en övergripande minskning av råvaruförbrukningen och av energianvändningen, 2) användning av *ren energi*, för att undvika importberoende, minska utsläppen och skapa sysselsättning, 3) *effektivitet*, dvs. effektivare användning av energi och råvaror i hela produktens eller tjänstens värdekedja, 4) *nätverkssamarbete* och delning av bästa praxis; medlemsstaternas och sektorernas utbyte av erfarenheter gör det möjligt att öka utbudet av gröna produkter och tjänster även på marknaderna utanför EU, och 5) *tillgången till finansiering*, dvs. det är ytterst viktigt att säkerställa tillgång till finansiering och minska byråkratin; finansieringsansökningarna bör vara enkla, lättförståeliga och användbara även i annan affärsverksamhet.

Syfte

18. När det gäller resurseffektivitet betonar kommittén att det i skrivande stund finns betydande skillnader på EU:s inre marknad mellan olika sektorer och medlemsstater, och vi anser att man bör vidta åtgärder för att främja resurseffektivitet genom att sprida exempel på bästa praxis och misslyckanden.

19. Vi erinrar om de lokala och regionala myndigheternas – inte minst kommunernas – viktiga roll i genomförandet av de åtgärder som omnämns i föregående punkt, med hänsyn till deras finansieringsmöjligheter inom den nuvarande EU-ramen.

20. Vi anser att åtgärder för att förbättra resurseffektiviteten bör övervägas längs hela värdekedjan och att man på så sätt kan minska behovet av råvaror på ett avgörande sätt. Ett tillvägagångssätt som bygger på värdekedjor bör beaktas såväl i den privata som den offentliga sektorn.

21. Vi anser att den gröna handlingsplanen bör fokusera på åtgärder på EU-nivå som syftar till att samordna och stärka befintliga "gröna" initiativ som används för att stödja små och medelstora företag på nationell och regional nivå.

22. Vi noterar den tyngd som getts åt förnybar energi och biobränslen, som är områden där EU har tillräckligt med information, kunskaper och teknik, och efterlyser att man undanröjer alla hinder för utveckling så att man kan skapa många högkvalitativa gröna arbetstillfällen och främja FoU och innovation inom sektorn.

23. Vi betonar vikten av miljövänligt tänkande och en ökad användning av EU:s ursprungsmärkning i alla medlemsstater.

24. Vi välkomnar kommissionens mål att år 2015 inrätta ett europeiskt expertcentrum för resurseffektivitet och att ansluta det till ett nätverk av partner i alla Europas regioner, men uppmanar kommissionen att förtydliga vilka partner som deltar i nätverket och hur de väljs ut.

25. Vi betonar också att de lokala och regionala myndigheterna måste involveras i denna process, eftersom de har de bästa förutsättningarna att förstå de lokala och regionala förhållandena och utmaningarna och bedöma vilka de mest relevanta lokala intressenterna är. I detta sammanhang bör man främja kartläggning med syftet att identifiera den särskilda potentialen i varje region som kan hjälpa de lokala aktörerna att identifiera investeringskluster och åtgärder för att stödja egenföretagande samt starta fortbildnings- och specialiseringskurser med fokus på olika aspekter av den gröna ekonomin.

26. Vi anser att man måste fastställa mål för att främja en miljövänlig utformning av produkter och efterlyser mer ansvarstagande från de ekonomiska aktörernas sida i syfte att uppnå en bättre utformning av miljövänliga produkter.

Vision

27. Regionkommittén betonar att de sakkunskaper och färdigheter som behövs för att göra ekonomin grönare bör finnas tillgängliga för alla i medlemsstaterna när det gäller centrala frågor. Man måste också se till att det finns en tillräcklig kompetensnivå på lokal nivå.

28. Kommittén uppmanar till att vidta åtgärder för att ytterligare sprida principen om livslångt lärande. En central faktor i detta sammanhang är förmågan att hantera ny information, eftersom den gröna ekonomin kommer att kräva förändringar och insynsvänliga åtgärder i alla delar av värdekedjan.

29. Vi betonar att matchningen mellan arbete och kompetens för närvarande inte är tillräcklig och att systemet förändras långsamt. Kommissionens Esco-projekt är ett bra exempel på ett försök att matcha arbetsgivare med arbetstagare som har rätt kompetens. För ytterligare förslag som gäller matchning mellan arbete och kompetens hänvisar ReK till sitt yttrande om EU:s kvalitetskriterier för planering för förändringar och omstruktureringar ⁽²⁾.

30. Vi betonar att den gröna ekonomin medför en övergång till en koldioxidsnål kretsloppsekonomi, som kommer att skapa nya och innovativa arbetstillfällen så att gamla jobb kommer att ersättas med nya och arbetsbeskrivningarna måste uppdateras.

31. Kommittén anser att man bör främja ett bredare samarbete mellan myndigheter, små och medelstora företag, organisationer och läroanstalter, eftersom nya typer av information kommer att kräva en bättre inriktning och samordning av åtgärder och finansieringsinstrument.

32. Kommittén betonar vikten av forskning och teknisk utveckling när det gäller att främja genomförandet av den gröna ekonomin genom att stödja användning av de nuvarande EU-medlen och deltagande av universitet, små och medelstora företag och andra lokala och regionala instanser. Dessa bör samordnas, eftersom de är en viktig grund för kunskaper (utbildning, forskning och innovation) i former som skapar samverkan, t.ex. kluster eller öppna innovationsplattformar som möjliggör spridning och korsbefruktnings av kunskaper.

33. De lokala och regionala myndigheterna bör involveras fullständigt i samordningsåtgärderna på grund av deras betydande sakkunskap och behörigheter på detta område. Redan nu finns det goda exempel på hur man genom regionala myndigheters samarbetsprojekt har erbjudit rådgivning till företag och organisationer om energifrågor, bland annat utredning av olika stöd- och finansieringsmöjligheter, rekommendationer om enskilda åtgärder, kartläggning av leverantörer av utrustning och tjänster och hjälp med utarbetandet av anbudsinfordringar.

Strategi

34. Vi delar kommissionens åsikt att kursplanerna för den allmänna och yrkesinriktade utbildningen samt kraven på yrkeskvalifikationer måste ses över och uppdateras, i nära samarbete med medlemsstaterna samt lokala och regionala myndigheter, för att man ska kunna beakta och underlätta övergången till en grön ekonomi, och vi föreslår att alla utbildningar och fortbildningar ska omfatta åtminstone ett delmoment som fokuserar på denna fråga. Därutöver måste man undersöka hur utbildningens effekter ska övervakas eftersom det kommer att behövas en långsiktig uppföljning på såväl högre som lägre nivå.

35. När det gäller utbildningen i grön ekonomi och gröna färdigheter i de olika medlemsstaterna är kommittén bekymrad över dess lämplighet, förutsägbarhet och nivå. Det är mycket viktigt att säkerställa att medlemsstaterna utarbetar kursmoduler som omfattar kunskaper i miljöfrågor, juridiska frågor och affärsverksamhet. Man bör också se till att tjänstemännen har tillräckliga kunskaper och färdigheter.

⁽²⁾ (CDR 1319/2014).

36. Vi betonar att frågan om nya färdigheter är särskilt betydelsefull för unga människor, som borde vara bättre förberedda för framtidens jobb, och i synnerhet för gröna jobb.

37. Vi betonar att det behövs ett bredare perspektiv och att man måste beakta de långsiktiga effekterna för att kunna kombinera miljökunskaper med starka affärskunskaper. Redan i den lägre utbildningen måste man skapa ett tänkesätt som är miljövänligt och företagervänligt eftersom de nya yrkena också kräver kunskaper i naturvetenskap, teknik och matematik. Dessa kunskapshöjande åtgärder bör också ges särskild vikt i vuxenutbildningsprogram.

38. Kommittén är bekymrad över att så få europeiska små och medelstora företag är medvetna om de möjligheter som effektivare resursanvändning erbjuder samt vilka ekonomiska fördelar de skulle kunna få genom att använda denna kunskap i praktiken.

39. Kommittén föreslår att de lokala, regionala och nationella myndigheter som har beskattningsrätt inför mekanismer för positiv särbehandling till förmån för de företag som omsätter den gröna ekonomins principer och koncept i praktiken inom ramen för företagens sociala ansvar, bland annat i form av minskade skatter och avgifter, offentlig upphandling och skattelättnader.

40. Vi uppmanar till att anpassa informationen om utbildnings- och finansieringsmöjligheter till små och medelstora företag inom olika sektorer, eftersom de inte nödvändigtvis är medvetna om behovet av utbildning i grön ekonomi.

41. Vi uppmanar till att utarbeta incitament för att komplettera kompetensen, eftersom det är viktigt att tillägna sig ny information och nya färdigheter. Det behövs kunskaper i hur man i högre grad kan utnyttja allt återvinningsbart material och hur man kan skapa nya och innovativa material av det samt vilka regler och bestämmelser som gäller.

42. Kommittén noterar att råvarukostnaderna har ökat för 75 % av de europeiska små- och medelstora företagen under en femårsperiod. För att bevara företagens konkurrenskraft måste man snabbt vidta åtgärder för att testa nya metoder och ge dem systematisk spridning.

43. Vi föreslår att de olika sektorerna ytterligare utreder möjligheterna till ett utökat samarbete och möjligheterna att utnyttja varandras tjänstekunskaper, produkter eller produktdelar. Detta skapar affärsmöjligheter i synnerhet för småföretagen, som tack vare nätverkssamarbete kan bilda större helheter. Man bör samla in exempel och se till att bästa praxis får spridning i medlemsstaterna.

44. Vi uppmanar till att undersöka alla möjligheter för små och medelstora företag att återinföra använda och överblivna råvaror i sin produktion och sina värdekedjor, eller till och med införa dem i andra företags produktion. Ett exempel på detta är ett energikoncept med slutet kretslopp som anpassats till lokala förhållanden, och där avfall, överskottsenergi, värme, näring och koldioxid utnyttjas och återanvänds vid produktionen av energi och livsmedel.

45. Regionkommittén konstaterar att det finns ett behov av att främja affärssamarbete mellan sektorn för ekologiska livsmedel och andra potentiellt relaterade sektorer: restaurang- och cateringbranschen, landsbygds- och lantgårdsturism, naturturism, utformning av miljömässigt hållbara och/eller hantverksmässigt framställda förpackningar, hållbart byggande, hantverksmässig livsmedelsindustri osv.

46. Vi rekommenderar att man genomför informationskampanjer om hållbar utveckling som riktar sig till EU-medborgarna och betonar varje individs möjligheter att personligen påverka avfallsmängden och avfallshantering.

47. Vi påminner om att kommunerna spelar en avgörande roll när det gäller att uppnå EU:s utsläppsmål. Ett gott exempel på detta är det finska projektet "Kolneutrala kommuner", som syftar till att få kommunala aktörer – kommunen, invånarna och näringslivet – att förbinda sig att minska växthusgasutsläppen. Genom projektet ska man hitta nya innovativa lösningar som stöder sysselsättningen i regionen och bygger på en hållbar användning av lokala naturresurser och ökad energieffektivitet.

48. Kommittén uppmanar till att utveckla modellerna för delningsekonomi och tjänsteekonomi, där konsumenterna i stället för traditionellt ägande kan köpa produkten som en tjänst och i slutet av produktens livscykel återlämna den till tillverkaren för återanvändning.

49. Vi föreslår att man utvecklar bättre beräkningsmetoder som på ett mer tillförlitligt sätt kan mäta energianvändningen.

50. Utformningen av produkter som tillverkas på ett miljövänligt sätt och samtidigt har kommersiell framgång kräver betydande finansiella investeringar för både produktutveckling och lansering och registrering av de produkter och tjänster som skapats genom produktutvecklingen. I framtiden bör lagstiftningen ge möjlighet att snabbt utveckla nya innovationer i stället för att hindra eller begränsa dem.

51. Kommittén föreslår att man ska främja användningen av miljöledningssystem, i synnerhet det europeiska systemet EMAS, i syfte att införliva en miljökultur i företagens beslutsfattande, och på så sätt förbättra effektiviteten i deras funktion och den offentliga informationen om miljöprestanda.

Effekter

52. Vi delar kommissionens åsikt att medlemsstaterna skulle kunna sänka arbetskraftskostnaderna genom att använda intäkter från utsläppsauktionerna i EU:s system för handel med utsläppsrätter, men betonar emellertid att utsläppshandelsystemet i sin nuvarande form inte är fullt effektivt.

53. Kommittén ställer sig positiv till att initiativet betonar att företagande bör främjas, och upprepar sin synpunkt att Europa bör visa unga människor att företagande kan vara en möjlig och lovande framtida karriär.

54. När det gäller den gröna ekonomin anser vi även att sociala företag kan ses som ett värdefullt alternativ till traditionella företagsformer både när det gäller vinstdrivande och icke-vinstdrivande former. Även i detta sammanhang välkomnar vi kommissionens vilja att underlätta tillgången till finansiering för sociala företag.

55. Genom innovation och ändrade produkter, produktionsmetoder och affärsmodeller kan företag minska både sin användning av dyra råvaror och sin avfallsgenerering.

56. Kommittén anser att införandet av en enhetlig europeisk grön ekonomisk certifiering skulle vara positivt i synnerhet för näringslivet, och på lång sikt skulle det ge förutsägbarhet och rättssäkerhet eftersom lagtolkningen i många olika rättsliga konfliktsituationer skulle vara känd på förhand.

57. Eftersom råvaror, vatten och energi står för 50 % av företagens sammanlagda produktionskostnader⁽³⁾ kan en minskning av denna stora påverkan på företagens kostnader genom en översyn av systemet för produktion, transport och distribution av energi samt ökad resurs- och energieffektivitet ge betydande besparingar. Detta är allt mer aktuellt mot bakgrund av att kostnaderna för energi och många råvaror har stigit under de senaste åren.

58. Kommittén rekommenderar att den lokala och regionala nivåns aktörer ges riktad information om potentialen i de europeiska finansieringskällorna under programplaneringsperioden 2014–2020 och att man utnyttjar denna finansiering för att göra små och medelstora företag gröna, t.ex. Eruf, ESF, jordbruksfonden, Life-programmet, finansieringsmekanismen för naturkapital, instrumentet för privat finansiering, Cosme och Horisont 2020.

59. Vi noterar frågan om en övergång till miljöskatter och miljöavgifter som instrument för att stimulera ett delat miljöansvar eftersom dessa enligt kommissionen är mindre tillväxthämmande och samtidigt skulle leda till bättre miljöprestanda och ökad sysselsättning. De länder som testat miljöskatter skulle kunna dela med sig av sina erfarenheter och de andra medlemsstaterna skulle kunna följa deras exempel.

⁽³⁾ Europe INNOVA (2012) *Guide to resource efficiency in manufacturing: Experiences from improving resource efficiency in manufacturing companies*, s. 6. Kan hämtas här.

60. Vi påminner om att kommissionen och medlemsstaterna har utvecklat relevanta indikatorer och verktyg i syfte att få mer detaljerad information om EU:s, medlemsstaternas och regionernas arbetsmarknader. Medlemsstaterna bör utnyttja harmoniserade EU-moduler i genomförandet och informationsöverföringen för att nå bättre resultat.
61. Kommittén upprepar sin iakttagelse att en företagsvänlig miljö förutsätter att de offentliga myndigheterna investerar i infrastruktur av hög kvalitet bland annat när det gäller transporter och teknik, och att de behöver stöd från EU för att kunna göra detta.
62. De små och medelstora företagen saknar kunskaper, nätverk och it-färdigheter och därför är det svårt för dem att utnyttja de möjligheter som erbjuds av förebyggande av avfall och återanvändning av produkter, råvaror och avfall som en del av olika värdekedjor.
63. Vi betonar att stora inledande investeringar ytterligare kan minska intresset för affärsmetoder som innebär att resurser återanvänds och återvinns, eftersom de små och medelstora företagen ändå måste uppleva verksamheten som lönande ur affärssynpunkt. För att minska dessa effekter borde man därför vidta skattemässiga och lagstiftningsmässiga åtgärder samt andra typer av stödåtgärder.
64. Vi anser att gröna standarder, som respekterar den biologiska mångfalden och främjar en politik för begränsning av och anpassning till klimatförändringarna, måste börja användas i större omfattning och att de måste spridas till alla medlemsstater samt att man regelbundet måste informera konsumenterna om detta.
65. De principer som ingår i EU-standarder för den gröna ekonomin måste förankras i all verksamhet i små och medelstora företag, men det är också ytterst viktigt att produkternas slutanvändare, dvs. konsumenterna, uppmuntras att köpa produkter som certifierats som miljömässigt ansvarsfulla.
66. En grönare värdekedja för återtillverkning, reparation, underhåll, återvinning och ekodesign kan erbjuda många små och medelstora företag betydande affärsmöjligheter, men de hindras av lagstiftningsmässiga, institutionella, tekniska och kulturella hinder som borde elimineras. Om det är omöjligt att eliminera dem bör man finna sätt att övervinna dem.

Bryssel den 12 februari 2015

*Europeiska regionkommitténs
ordförande*

Markku MARKKULA
